

COTLNOV CIRIL IN ŽENA LOJZA

Nekoč sta živela Ciril Bernik – Cotlnov Ciril in njegova žena Lojza. Pa še res je bilo. Ciril je pomalo škilil, Lojza pa je bila gluha. Nazadnje sta stanovala v kapucinskem juvenatu, tam, kjer sta sedaj banka in Center za socialno delo.

Ciril je bil posebež. Verjetno, razen med prvo svetovno vojno, ni hodil po svetu. Pripovedovati pa je znal zgodbe, ki so se mu dogodile na raznih delih sveta. Vozil je podmornico. Za spomin si jo je obdržal na Španovem podu na Suhi, ki je edini dovolj velik pod za takšno zadevo. Tisti, ki so mu verjeli, v narekovajih seveda, niso šli preverjat njegovih trditev. Po poklicu je bil baje čevljar, vendar tega dela ni opravljal. Preživel je se je z delom kot cerahar pri raznih loških zidarskih mojstrih. Starejši loški gimnazijci se ga še spominjamo kot profesionalca pri gradnji telovadlišča za šolo. Gimnazijci smo bili brigadirji, on pa je bil plačanec. Veliko je bral in si tako širil svojo fantazijo. Ob primerni namazanosti jezika je potem pripovedoval svoje življenjske zgodbe. Skombinirati je znal razne anahronizme. Če pa ni bilo štimunge, je bil pa pust, kot da bi pojedel robidovo štiblo. Včasih, ko so v Loki še prirejali razne vesele večere, je lik Cotlrovega Cirila imenitno zaigral Marko Oblak-Štularjev iz Žabnice. Marko gotovo še ve za razne zgodbe na Cirilov račun. Imenitno bi bilo, če bi jih tudi on zapisal.

Ob koncu prve svetovne vojne se je Ciril udinjal na Dunaju za cestnega pometalca. Njegov delokrog je bil pred cerkvijo sv. Štefana. Bila je megla. Z delom je pričel tako temeljito, da se je ogrel. V meglo je zabil debel žebelj in nanj obesil pruštof. Uro je obdržal pri sebi. Mimo je prišel ruski oficir. Takrat je bilo na Dunaju znano, da Rusi pobirajo ure. Cirila je poprašal, koliko je ura. Ta je že pogruntal, za kaj se gre, in je pogledal

na stolp sv. Stefana. Svečano je postavil metlo predse in pogledal, kam štil meče senco. Povedal mu je, da je ura točno deset. Rus pa je rekel: *Daj časovnik* – in mu je vzel metlo.

Kmalu potem, ko se je naveličal Dunaja, je Ciril odšel v Ameriko. Udinjal se je pri Fordu za nočnega čuvaja v tovarni avtomobilov. Ford je imel grdo navado, da je sam preizkušal hitre dirkalne avtomobile. Cirilu se je sanjalo, da se je gospodar ob takšni vožnji ubil. Dobra duša, kot je bil, je tako zjutraj, ko je Ford prišel v službo, odšel v pisarno in ga posvaril, naj ne vozi sam novega avtomobila. Ford pa mu je dal delovno knjižico in ga odslovil. Povprašali smo ga, zakaj. »Nočnemu čuvaju se ne sme sanjati!«

Seveda je bil Ciril tudi ribji tat. Ti so imeli za nadležneže različne tehnologije presenečenja. Ponavadi so ob takšnih prilikah spustili hlače. Takšnega človeka, ki opravlja potrebno, pa se res ne sme motiti ali celo gledati. Ciril pa je lovil ribe kar javno. Ko ga je industrijalec Dolenc, ki je imel ribolov v zakupu, vprašal, kaj dela, mu je odgovoril, da uči plavati črva.

Ko so zidali v Loki vojašnico, so dela prevzeli razni zidarski mojstri, tudi znani podjetnik Anton Ogrin. Najel je tudi Cirila. Ta ni bil posebno delaven. Ob priliki ga je dal Ogrin poklicati v pisarno. Ves zaskrbljen je Ciril potožil kolegom, da ga kliče šef, pa da ni nič naredil. Ti pa so mu razložili, da ga prav zaradi tega Ogrin kliče na zagovor.

Manj znana pa je bila Lojza. Povedali smo že, da je bila gluha, pa še nadušljiva. Zelo je smršala. Ciril je pravil, da odkar se je poročil, ni več spal, tako je drgnila. Sicer pa je bila neopazna, razen kadar je šla po Cirila v gostilno. Vedela je za vse, kar se je v Loki dogajalo. Odgovarjati ji ni bilo treba, ker je rekla, da tako

nič ne sliši. Kako pa je potem vse zvedela, mi še danes ni jasno. Ni pa nam znano, da je Lojza pesnila. Med leti 1963 in 1967 je nastal poln zvezek poezij. Knjižico je izročila dr. Branku Berčiču, takratnemu uredniku Loških razgledov. Ta jo je nagovoril, da je pesmi izročila v arhiv. Pesmice bi lahko razdelil na več tipov, vendar nekako prevladujejo takšne s socialno vsebino in prigodniške. Ob krajeh kitic je Lojza pisala opombe, na koga se nanašajo in razlagala razne pesniške izraze. Podpisala se je spodaj vedno kot Loiza, kot kakšna francoska dama Luisa. Pri mnogih pesmih je spodaj podpis »v bolnici na Golniku 1964«; ali »infekcija v Ljubljani 1963«. Pesmice se nanašajo na Ločane, Prifarce pa tudi Poljance, na razne ljudi, ki jih je poznala. Rada je imela planinske motive, pa tudi družinsko dopustniško življenje pri morju. Vprašanje je, če je bila kdaj na morju, vendar je s fantazijo tudi takšne stvari premostila. Poskušala se je celo v zgodovinski tematiki, o graščaku in slugi itd. Pesmice se ponavadi srečno končajo, če pa je že žalosten konec, je pa ta upajoč in poučen za naprej. Nekaj pesmic je tako kvalitetnih in z nabožno vsebino, da jih je Lojza gotovo prepisala v bolnici v Ljubljani, kjer so datirane. Seveda vse te njene zgodbe niso za objavo. Omenim naj nekaj prisrčnih, ki se nanašajo na stare Ločane. Presmica *Izlet* je posvečena obisku Ločanov pri Mažovcu v Tomaju – pri loškemu akademskemu slikarju Janezu Potočniku. Kar nekaj pesmic je posvečenih Loki v celoti ali delno. Eno takšnih pa povejmo:

Škofja Loka je prav lepa
pa je tudi luštni kraj
okrog Loke jo obdaja
en sam senčnat gaj.

Okrog Loke pa kraljuje
starodavni grad
vsak turist jo občuduje
ko jo gleda in strmi.

Tudi tujec jo prižvižga
gor na stari grajski vrt
ko si sveži zrak uživa
in pa gleda lep razgled.

Gor na vrhu pa so mize
bele vse pogrnjene
gor na mizi pa se sveti
liter vinca rujnega.

Okrog mize so pa stoli
stoli vsi so drakslani
gor na njih sede Ločani
stari in pa mladi vsi.

Kaj pa pravi stari gazda
da v ponos Ločani smo
gor na gradu spet igrajo
Tavčarjevo kroniko.

Zdaj pa reče hlapec Luka
kdaj jo gremo spet na grad
toliko sem pa še gibčen
še bi bil za hlapca rad. (Gračancu ata v Visoški kroniki – Lovro Planina).

Pa če tudi je Planina
le bolj na Lubnik drži
če pa gori vina nima
v Loki se ga še lahko dobi. (Gračanc na Lubniku)

Kje pa je zdaj Žužkov Tone
Gor v Breznici sedi
in pa loške frajle gleda
ko vse na Lubnik hiti. (Od Toneta je bila pesem zložena, ko je bil še živ...)

O presneti ti naš Tone
kje pa tvoje preste so
zdaj pa hitro le postrezi
s suho nam klobasico.

Tone hitro gor poskoči
pol pa pravi hop, hop, hop
liter vina nam prinese
pol pa sede dol na klop.

Zdaj pa malo jo zapojmo
saj smo loški slavčki tu
tudi tvoj glas se bo razlegel
čez deveto bo goro.

Zdaj pa Breznico pustimo
in jo gremo na Lubnik
saj so tudi buške gori
ki se merijo na kubik. (Če se nesreča zgodi po hribu)

Kaj je očka, na Lubniku
ta je zvesti naš čuvaj
če nesreča se primeri
oglasi se dol nazaj. (Koča na Lubniku
ima telefon)

Res je lepa Škofja Loka
Breznica je pusti kraj
Loka s cvetjem se obdaja
Breznica je zdravi raj.

Neki Kranjčan je pa rekel
da bi z Loko menjat šli

star Ločan mu je zabrusil
Loka da naprodaj ni.

Tu je naša sveta zemlja
napojena je s krvjo
če še enkrat tujec pride
pa dobil je več ne bo.

Infekcija – Ljubljana 1963. Loiza

France Štukl